

VLADIMIR VLADIMIROVIČ NABOKOV rođen je u Sankt Peterburgu, 23. aprila 1899, kao najstariji od četvero dece u uglednoj aristokratskoj porodici. Deda mu je bio ministar pravde za vreme vladavine Aleksandra II, a otac, takođe ugledni političar, novinar i pravnik, bio je ubijen u Berlinu u atentatu 1922, štiteći svog političkog protivnika. Majka potiče iz bogate buržoaske porodice. Svi zajedno prebegli su u Nemačku 1919, posle Boljševičke revolucije. Nabokov je studirao francuski i rusku književnost na Triniti koledžu u Kembridžu (1919–1923), a potom je živio u Berlinu (1923–1937) i Parizu (1937–1940), gde je počeo da piše, uglavnom na ruskom, pod pseudonimom Sirin. Godine 1940. seli se u SAD, gde je započeo svoju književnu karijeru kao romanopisac, kritičar, pesnik i prevodilac. Takođe, radio je i kao profesor književnosti na univerzitetima Velsli, Stenford, Kornel i Harvard. Posle velikog uspeha s romanom *Lolita*, prekinuo je profesorsku karijeru i u potpunosti se posvetio pisanju. Godine 1961. preselio se u Švajcarsku (Montre), gde je i umro 1977. Nabokov je danas priznat kao jedan od najznačajnijih proznih pisaca XX veka i kao veliki stilista, koji je besprekorno vladao engleskim i ruskim jezikom.

Biblioteka
XX vek

Urednik izdanja
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
Владимир Набоков
ДАР

Copyright © 1963, Dmitri Nabokov
All rights reserved
Copyright © ovog izdanja *Dereta*, 2020

VLADIMIR NABOKOV

DAR

Prevod s ruskog
Lidija Subotin

Beograd
2020
DERETA

D A R



uspomeni moje majke

PREDGOVOR

Veći deo *Dara* napisan je između 1935. i 1937, u Berlinu. Poslednje poglavlje je završeno 1937. na francuskoj Rivijeri. Roman je iz delova objavljen u vodećem emigrantskom časopisu *Savremeni zapisi* (63–67, 1937–38), koji je u Parizu izdavala grupa bivših članova Socijalrevolucionarne partije, ali bez Četvrtog poglavlja, koje su odbili da objave iz istih razloga iz kojih je u Trećem poglavlju Vasiljev odbio da objavi biografiju Černiševskog: tipičan primer kada je život primoran da podražava istu onu umetnost koju osuđuje. Tek se 1952, skoro dvadeset godina nakon što je započeo, pojavilo integralno izdanje romana koje je objavila ona samarićanska organizacija, Izdavačka kuća „Čehov” iz Njujorka. Teško je uopšte i zamisliti režim u Rusiji pod kojim bi bilo dozvoljeno čitati *Dar*.

Živeo sam u Berlinu od 1922, dakle u isto vreme kad i mladić iz knjige. Ali niti ta činjenica, kao ni to što delimo neka zajednička interesovanja, poput književnosti i leptira, ne bi smelo ni kod koga da izazove ono „aha” i tako poistoveti stvaraoca i onoga što je stvorio. Ja nisam, niti sam ikada bio Fjodor Godunov-Čerdincev; moj otac nije istraživač u Centralnoj Aziji, što ću ja možda jednog dana i postati; nikada se nisam udvarao Zini Merc, i nikada me nije bilo briga za pesnika Končejeva ili bilo kog drugog pisca. U stvari, pre će biti da sam utkao

delove svog karaktera, onakvog kakav sam bio oko 1925, u Končejeva, ili u još jedan identičan lik, romanopisca Vladimirova. U vreme kada sam radio na knjizi, nisam znao kako radikalno i bezobzirno da rekonstruišem Berlin i brojnu dijasporu u njemu, ko što sam to činio sa svojim kasnijim okruženjem u potonjim delima koja sam pisao na engleskom. Tu i tamo, kroz umetničke slojeve proviri istorijski kontekst. Fjodorov odnos prema Nemačkoj previše šablonski odražava sirovi i iracionalni prezir koji su ruski emigranti gajili prema „starosedeočima” (u Berlinu, Parizu ili Pragu). Štaviše, moj mladić je pre pod uticajem ogavne diktature iz vremena kada je roman pisan, a ne one o kojoj fragmentarno promišlja.

Neverovatan priliv intelektualaca, koji je činio značajan deo celokupnog egzodusa iz sovjetske Rusije u prvim godinama Boljševičke revolucije, danas se čini kao kakvo lutanje nekakvog mitskog plemena čije znakove, koje su tumačili po Mesecu ili iz lêta ptica, ja sad naknadno rekonstruišem iz pustinjačkog peska. Ostali smo nepoznanica za američke intelektualce (koji su nas, opčinjeni komunističkom propagandom, videli tek kao zle generale, naftne magnate i mršave dame sa lornjonima). Tog sveta više nema. Nema više Bunjina, Aldanova, Remizova. Nema više Vladislava Hodaseviča, najvećeg ruskog pesnika XX veka. Stara garda intelektualaca sada odumire i ne nalazi naslednike među tzv. *raseljenim osobama* iz poslednje dve decenije, koji su sa sobom u inostranstvo poneli provincijalizam i filistinizam svoje sovjetske domovine.

Svet *Dara* danas je tek fantazam, kao i većina ostalih mojih svetova, te mogu govoriti o toj knjizi sa određenim

otklonom. To je poslednje delo koje sam napisao i koje ću napisati na ruskom. Junakinja ovog romana nije Zina nego ruska književnost. Radnja Prvog poglavlja fokusirana je na Fjodorove pesme. Drugo poglavlje je puškinovski talas u Fjodorovom književnom napretku, kojim nastoji da opiše očeva zoološka istraživanja. Treće poglavlje usmereno je na Gogolja, ali njegovu suštinu čini ljubavna poema posvećna Zini. Fjodorova knjiga o Černiševskom, spirala u sonetu, pobrinuće se za Četvrto poglavlje. Poslednje poglavlje kombinuje sve prethodne teme i sumira knjigu koju Fjodor sanja da napiše jednog dana: *Dar*. Zanima me, kada se zatvore korice knjige, koliko će daleko čitalačka mašta ispratiti mlade ljubavnike.

Prisustvo mnogih ruskih muza ovog romana posebno će otežati njegov prevod. U zimu 1961. u Montreu, pažljivo sam pregledao prevod na engleski. Ja sam odgovoran za ovakve verzije pesama kojih ima po celoj knjizi. Epigraf nije izmišljen. Pesma u epilogu podražava onjeginovski stih.

VLADIMIR NABOKOV
Montre, 28. mart 1962.

(Predgovor preveo Aleksandar Šurbatović)

PRVO POGLAVLJE



Hrast je drvo. Ruža je cvet. Jelen je životinja.
Vrabac je ptica. Rusija je naša domovina.
Smrt je neizbežna.

P. Smimovski
Udžbenik ruske gramatike

Jednog oblačnog i sunčanog dana, oko pet sati, prvog aprila 192... godine (jednom prilikom je strani kritičar primetio da mnogi romani, na primer svi nemački, počinju datumom, samo ruski pisci, zbog urođenog poštenja naše književnosti, prećutkuju jedinice), pored kuće broj sedam u Tanenberškoj ulici, koja se nalazi u zapadnom delu Berlina, zaustavio se furgon za nameštaj, veoma dugačak i veoma žut, u koji je bio upregnut isto tako žut traktor sa hipertrofiranim zadnjim točkovima i potpuno neskrivenom anatomijom. Na čelu furgona mogla se zapaziti zvezda ventilatora, a duž čitave njegove strane bio je ispisan naziv prevoznikove firme krupnim aršinskim slovima, od kojih je svako (uključujući i četvrtastu tačku) s leve strane bilo osenčeno crnom bojom: nemali pokušaj da se provuče u sledeću višu klasu. Odmah ispred kuće (u kojoj ću i ja živeti) stajale su dve osobe, očigledno izašle u susret svom nameštaju (a u mom koferu

više koncepata nego veša). Muškarac odeven u zelenkastosmeđ pusteni kaput, koji je na vetru živnuo, bio je visok starac, gustih obrva, sa sedim vlasima u bradi i brkovima, ričkastim oko usta, u kojima je bezosećajno držao ugašen osut opušak. Dežmekasta, ne više mlada žena, krivih nogu i prilično lepa, pseudokineskog lica, odevena u astraganski žaket; vetar ju je zaobišao i zapahnuo dosta dobrim, ali teškim parfemom. Oboje su nepokretno i netremice, s takvom pažnjom kao da su bili spremni da se na njih ponešto okači, posmatrali kako trojica crvenovratih momaka u teget keceljama izlaze na kraj sa njihovim nameštajem.

„Bilo bi lepo, kao u dobra stara vremena, početi nešto obimno”, pomisli on letimice, sa bezbrižnom ironijom, ipak potpuno izlišnom, zato što je neko u njemu, umesto njega, mimo njega, sve to već primio, zapisao i sakrio. Tek što se preselio, prvi put sada, još nenaviknut na običaje ovdašnjeg obitavaoca, istrča lako odeven da kupi nešto. Poznavao je ulicu, kao i čitavu okolinu: pansion odakle se preselio bio je u blizini; ali dosad se ova ulica vrtela i klizila, nemajući s njim nikakve veze, a danas se iznenada zaustavila, iznenada se već skamenila kao projekcija njegovog novog staništa.

Zasađena lipama srednje visine, s kišnim kapima raspoređenim na njihovim gustim crnim grančicama prema šemi budućeg lišća (sutra će u svakoj kapi biti po jedna zelena zenica), sa vezom od smole širokim oko pet hvati, i šarenolikim ručno napravljenim (ugodnim za noge) trotoarima, protezala se jedva приметnom nizbrdicom – na početku: pošta, na kraju: crkva – kao roman u pismima. Iskusnim okom tražio je u njoj ono što bi u svakodnevnom životu moglo da postane povod za svakodnevno

mučenje osećanja, ali se, izgleda, ništa takvo nije nazaralo, a raspršena svetlost sivog prolešnjeg dana ne samo da je bila van sumnje nego je obećavala da će uoblačiti poneku sitnicu koja bi se po vedrom vremenu neizostavno pojavila; a sve je moglo da bude ta sitnica: na primer, boja kuće koja se odmah u ustima osećala kao neprijatan ukus ovsa, pa čak i halve; arhitektonski detalj, koji je svaki put bio nametljivo uočljiv; razdražujuća pritvorost karijatide parazita, a ne oslonca – koju bi i manje breme odmah pretvorilo u prah od maltera; ili na stablu drveta, ispod zarđalog drikerera, besciljno i zauvek sačuvani komad otkinutog rukopisnog oglasa o odbeglom modrikastom psu; ili stvar u prozoru; ili miris koji je u poslednjem trenutku odbio da saopšti uspomenu, iako je, izgleda, bio spreman da o njoj više, i ostao na čošku, kao tajna koja se zaglavila. Ne, ničeg sličnog nije bilo (još nije bilo), ali bilo bi dobro, pomisli, jednom u dokolici, proučiti naizmenično ređanje tri-četiri vrste klupa, i proveriti ispravnost pretpostavke da u ovom poretku postoji vlastiti kompozicioni zakon, tako da bi, kad se pronade najčešći spoj, mogao da izvede srednji ritam ulica ovog grada – recimo duvanske, apotekarske, zelene. Tanenberška je bila razdvojena na ova tri dela, koja su se nalazila na raznim uglovima, ali možda ovde još nije nastalo rojenje ritma, i u budućnosti, povinujući se kontrapunktu, oni će postepeno (već prema bankrotiranju ili preseljenju vlasnika) početi da se spajaju: zelena će, osvrćući se, preći ulicu, da bi od apotekarske radnje bila udaljena sedam, ili samo tri kuće – kao što u reklamnom filmu pronalaze svoje mesto ispreturana slova, i pritom se jedno od njih na kraju nekako još i izvrne, „žurno skače” (komična ličnost, neizostavni Joška Vreća u stroju regruta) – tako će

i oni iščekivati da se u blizini oslobodi mesto, a onda će oba namignuti na drugu stranu duvanskoj – skoči, deder, ovamo, i eto već su se svrstali, praveći tipičan red štampanog teksta. Bože moj, kako sve to mrzim, klupe, stvari iza stakla, otupeli izgled robe, i naročito ceremonijal pogađanja, razmenu preteranih ljubaznosti, pre i posle! A ove spuštene trepavice po skromnoj ceni... Plemenitost popuštanja... Čovekoljublje trgovačke reklame... Sve to ružno podražavanje dobru, koje na čudan način dobre uništava: tako mi je Aleksandra Jakovljeva govorila, kad ide u kupovinu, u poznate dućane, onda se moralno prenosi u poseban svet, u kojem se opija vinom poštenja, miljem uzajamnih usluga, i na olovni prodavčev osmeh odgovara osmehom blistavog oduševljenja.

Vrsta radnje u koju je ušao bila je u dovoljnoj meri određena time što je u uglu stajao stočić sa telefonom, telefonskim imenikom, narcisima i velikom pepeljarem. Ovde nije bilo cigareta ruske proizvodnje koje je on uglavnom pušio, i otišao bi praznih ruku da duvandžija nije imao prsluk na tufnice sa sedefastim dugmadima i ćelu u nijansi tikve. Da, čitavog života ću ponešto naknadno uzimati u naturi, kao tajnu nadoknadu stalnog preplaćivanja za robu koja mi je nametana.

Prelazeći ukoso u apoteku, on je i nehotice okrenuo glavu (svetlost se odbila od slepoočnica) i video je – sa onim letimičnim osmehom kojim pozdravljamo dugu ili ružu – kako su sada iz furgona istovarivali paralelopiped belog zaslepljujućeg neba, orman sa ogledalima, preko koga je, kao preko ekrana, prešao besprekorno svetli odraz grana, klizeći i ljuljajući se, ne kao drveće već sa kolebljivošću uslovljenom prirodom onih koji su nosili to nebo, te grane, tu fasadu koja je klizila.

Krenuo je dalje, uputivši se ka klupi, ali ono što je maločas video – možda zato što mu je pričinilo intimno zadovoljstvo, ili zato što ga je uzdrimalo, iznenada zaskočilo (kao što sa grede u pojati padaju deca u podatni mrak) – oslobodilo je u njemu ono prijatno što je već nekoliko dana bilo prisutno na mračnom dnu svake njegove misli, i obuzimalo ga i pri najmanjem potresu: izašla je moja zbirka, i kada je, kao sada, iznenadno padao, to jest sećao se tih pedesetak tek izašlih pesama, za tren oka je u mislima preletao čitavu knjigu, tako da se u iznenadnoj magli njene bezumno ukorenjene muzike nije mogao razlikovati čitalački smisao stihova koji su promicali; preletale su poznate reči, vrteći se u uskovitlanoj peni (ključanje zamenjivano snažnim trkom, ako fiksiramo pogled, kao što smo nekada običavali da činimo, posmatrajući sa podrhtavajućeg mosta drvene vodenice, sve dok most nije počeo da se pretvara u brodsku krmu: zbogom!) – i ova pena, i svetlucanje, i pojedini redovi koji promiču, koji sa zanosom divljački viču izdaleka, i koji verovatno pozivaju kući, sve to, i buterasta belina korica, stapalo se u osećanje sreće, izuzetne čistote... „Šta je to što stvarno činim!” – trgnuo se, jer je kusus, koji tek što je dobio u duvandžinici, istog časa prosuo na gumeno ostrvce nasred staklene tezge, kroz koju se odozdo videlo podvodno zlato pljosnatih bočica, dok je, snishodljiv prema njegovim ćudima, pogled prodavačice bio radoznalo uperen u ovu rasejanu ruku, koja je plaćala predmet koji još nije bio čak ni imenovan.

„Dajte mi, molim vas, bademov sapun”, dostojanstveno je rekao.

Zatim se istim poletnim korakom vratio kući. Tamo, na pločniku, sada nije bilo nikog, ako se ne računaju tri

stolice boje različka, koje su, izgleda, primakla deca. U furgonu je ležao mali smeđ klavir, tako da ne može da se digne sa leđa, uzdigavši uvis dva mala metalna đona. Na stepeništu je sreo nosače koji su razmaknutih kolena hrlili dole, a dok je zvonio na vrata novog stana, čuo je kako se gore nadvikuju glasovi, lupa čekić. Pustivši ga unutra, gazdarica stana mu je rekla da je stavila ključeve u njegovu sobu. Ova krupna, pohlepna Nemica imala je strašno ime; prividna sličnost sa instrumentalom pridavala mu je zvuk sentimentalnog obećanja: zvali su je *Clara Stoboy*.

A eto i duguljaste sobe, gde stoji strpljivi kofer... I ovde se najednom sve promenilo: ne daj bože nikome da upozna ovu užasno ponižavajuću dosadu – naredno odbijanje da prihvati gnusni pritisak narednog preseljenja, nemogućnost da živi pred očima potpuno tuđih stvari, neminovnost nesanice na ovom otomanu.

Neko vreme je stajao kraj prozora: nebo je bilo kao kiselo mleko; pokatkad, na onom mestu gde je plovilo slepo sunce, pojavljivale su se opalne jame, i onda su, dole na sivom okruglastom krovu furgona, užasno brzo hitale da ožive; ali neovaploćene do kraja, rastvarale su se u tankim senkama lipine grane. Kuća prekoputa bila je napola prekrivena skelama, a deo fasade od cigle zarastao je u bršljan koji je prodirao kroz prozor. U dubini prolaza koji je podelio ogradu, crnela se firma radnje sa ćumumom u podrumu.

Sve je to samo po sebi bio privid, kao što je to bila soba, ali pronađen je posrednik, i sada je ta slika postajala slika baš ove sobe. Kad ju je pogledao, nije postala bolja. Žučkaste tapete sa modrikastim lalama teško je pretvoriti u stepsku daljinu. Dugo će morati da obrađuje pustinju

pisaćeg stola pre nego što u njoj niknu prvi redovi. I dugo će morati da otresa pepeo pod fotelju i u njene prepone da bi najzad postala pogodna za putovanja.

Gazdarica je došla da ga pozove na telefon, i on, učtivo pogrbljen, krenu za njom u trpezariju.

„Prvo”, reče Aleksandar Jakovljevič, „zašto, uvaženi gospodine, u vašem pansionu tako nerado saopštavaju vaš novi broj?

Mora da ste se sa bukom iselili? A drugo, hoću da vam čestitam. Šta, vi još ne znate? Časna reč?” („On još uvek ništa ne zna”, obratio se Aleksandar Jakovljevič drugom vrstom glasa, nekom izvan telefona.) „U tom slučaju, priberite se i slušajte, ja ću da čitam: 'Nedavno je izašla knjiga stihova do sada nepoznatog autora Fjodora Godunova-Čerdinceva, izgleda nam da je to izuzetan događaj, toliko je nesumnjiv autorov pesnički talenat.' Znači šta, ovde ćemo prekinuti, a vi dođite večeras kod nas, onda ćete dobiti čitav članak. Ne, dragi Fjodore Konstantinoviču, sad neću ništa da vam kažem, ni gde, ni šta; a ako baš hoćete da znate šta ja mislim, nemojte se uvrediti: on vas isuviše hvali. Znači dolazite? Odlično. Čekaćemo.”

Kačeci slušalicu, umalo da sruši sa stočića čeličnu pletenicu sa vezanim olovkama, hteo je da je zadrži, ali baš tada ju je zamahom ruke i zbacio, zatim kukom ujezdio u ćošak od kredenca, a onda ispustio cigaretu koju je u hodu izvlačio iz pakle, i najzad zvecnuo vratima, ne predvidevši zamah, tako da je frau Stoboj koja je prolazila hodnikom noseći tacnu sa mlekom hladno izustila: „Ups!” Poželeo je da joj kaže kako je njena žućkasta haljina sa modrikastim lalama prekrasna, kako joj razdeljak na ufrćkanjoj kosi i podrhtavajuće kesice obraza pridaju nešto žoržsandovski carsko, kako je njena trpezarija vrhunac savršenstva,

ali se ograničio na blistav osmeh i skoro je pao na štraf-te tigra, koje nisu stigle da skoče zajedno sa mačkom; ali na kraju krajeva, on nikada nije ni sumnjao da tako mora biti, da će svet oličen u nekoliko stotina ljubitelja književnosti koji su napustili Peterburg, Moskvu, Kijev, smesta shvatiti njegov dar.

Pred nama je omanja knjiga, naslovljena *Stihovi* (obična livreja fraka koja je poslednjih godina postala isto tako obavezna kao i nedavni gajtani – od „mesečevih sanjarenja” do simboličnog latinskog), i sadrži oko pedeset pesama sa po dvanaest stihova, potpuno posvećenih jednoj temi – detinjstvu. Prilikom njihovog pobožnog stvaranja, autor je, s jedne strane, težio da uopšti uspomene, uglavnom odabirajući osobine na ovaj ili onaj način svojstvene svakom uspelom detinjstvu: odatle njihova prividna očiglednost; a sa druge strane, on je dozvolio da u stihove prodre samo ono što je stvarno bio on, potpuno i bez primese: odatle njihova prividna istančanost. Istovremeno je morao da ulaže velike napore, kako zbog toga da ne bi ispustio igru iz ruku, tako i da ne bi izašao iz stanja igrarije. Strategija nadahnuća i taktika uma, telo poezije i vizija prozračne proze – to su određenja koja nam izgledaju dovoljno tačna da bi se okarakterisalo stvaralaštvo mladog pesnika. Tako, zaključavši se i izvadiвши svoju knjigu, on je sa njom pao na divan – trebalo ju je smesta ponovo pročitati, dok se nije ohladilo uzbuđenje, da bi u isto vreme proverio kvalitet stihova i naslutio sve detalje visoke ocene koju je dao pametan, simpatičan, još nepoznat sudija. I sada, kušajući i gustirajući ih, radio je posao suprotan ranijem, kada je hitrom mišlju preletao knjigu. Sada kao da je čitao sve to dignuto na kub, tetošeći svaki stih, pridignut i sa sve četiri strane zapahnut

divnim, mekim seoskim vazduhom, od koga si, kad pada noć, toliko umoran. Drugim rečima, čitajući ih, ponovo je koristio sve materijale, jednom već prikupljene u sećanju da bi iz njih izvukao sve stihove, i obnavljao je sve, kao kad putnik-povratnik vidi u očima siročeta ne samo osmeh njegove majke koju je u mladosti poznavao već i aleju sa žutim zrakom svetlosti na kraju i smeđi list na klupi, sve, sve. Zbirka je počinjala pesmom „Nestala lopta” – i započela je da sipi kišica. Teško, oblačno veče, jedno od onih koja tako dobro pristaju našim severnim jelama, zgusnulo se oko kuće. Aleja se uveče vratila iz parka, i izlaz je prekrila magla. Evo, kapci belih prozora odvojiše sobu od spoljnog mraka u koji su se već prebacili najsvetliji delovi sobnih predmeta, pokušavajući da se nameste na raznim visinama u bespomoćno crnoj bašti. Sada je preostalo još malo do sna. Igranje postaje tromo i ne baš sasvim dobro. Ona je stara i nepodnošljivo ječi, dok se u tri lagana pokreta spušta na kolena.

Moja lopta se otkotrljala pod njanjinu
komodu, i na patosu sveća –
za krajeve hvata i vuče senku
ovamo, onamo – ali lopte nema.
Tamo je onda i krivi žarač.
Šeće i lupa uzalud –
i istresa dugme,
a nešto kasnije i pola dvopeka.
Ali eto nje kako skače
u treperavi mrak –
preko čitave sobe, i pravo
pod nepristupačni divan.

Zašto mi nije po volji epitet „treperavi”? Ili se možda u taj čas kolosalna pupenmajstorova ruka za tren pojavila među bićima u čiju se visinu uverilo oko (tako da je prvi utisak gledaoca posle završene predstave: Kako sam užasno porastao!)? A soba je stvarno treperila, i to titranje, pomeranje senki na zidu, kao na karuselu kad proleće plamti, ili se na plafonu čudovišno kreću grbave senke kamila, dok se dadilja bori s nespretnim i klimavim paravanom od trske (čija je rastegljivost obrnuto proporcionalna njegovoj stabilnosti) – od svih uspomena to jesu najranije, najsličnije originalu. Često se radoznom mišlju okrećem ka tom originalu, a okrećem se upravo u obrnutom ništa; tako maglovito stanje malog deteta uvek mi izgleda kao sporo ozdravljenje posle strašne bolesti, udaljavanje od prvobitnog nebića – koje ga pretvara u približavanje njemu samom, kada naprežem sećanje do poslednje granice, kako bih okusio tu tamu i iskoristio njene pouke radi stupanja u tamu budućnosti; ali postavljajući svoj život naglavce, tako da moje rođenje postaje smrt, na kraju tog obrnutog umiranja ne vidim ništa što bi odgovaralo beskrajnom užasu koji, kažu, oseća čak i stoletni starac pred pozitivnom smrću – ništa osim možda pomenutih senki sveća, koje su se digle odnekud odozdo da krenu (pritom, kao crna glava koja raste u pokretu, preleće senka leve kugle sa krevetskog uznožja), uvek zauzimajući ista mesta iznad mog dečjeg kreveta

i po ćoškovima nasrću noću
samo, između ostalog, imitirajući
svoje zakonite obrasce.

U čitavom nizu primamljivih ravnodušnosti... Ne, besmislice, koga podmičuješ? Ko je taj podmitljivi čitalac? Nije potreban. U čitavom nizu odličnih, pa čak i više od toga: izvanrednih pesama, autor opeva ne samo ove zastrašujuće senke već i svetle trenutke. Koješta, velim ja, koješta! On piše drukčije, moj bezimeni, moj nepoznati poštovalac, i samo sam za njega pretočio u stihove sećanje na dve drage, čini mi se, starinske igračke: prva je bio debeli šareni zemljani lonac sa veštačkim biljem iz toplih krajeva, na kome je sedela neobična, naizgled lepršava, punjena tropska ptičica crnog perja i grudi boje ametista, i kada je veliki ključ izmoljen od Ivone Ivanovne, stavljen u zemljani lonac i nekoliko puta se teško i životvorno okrenuo, mali malajski slavuj je otvarao... Ne, nije čak ni otvarao kljun, jer se dešavalo nešto čudno sa navijanjem, s nekom oprugom koja je ipak dobro radila: ptica je odbijala da peva, ali ako se na nju zaboravi i nedelju dana kasnije prođe pored njenog visokog ormara, onda se od tajanstvenog potresa iznenada rađalo njeno čarobno škljocanje – i kako je divno, kako je dugo zvonko pevala isturivši raščupane majušne grudi; završi kad stupaš, odlazeći na drugu dasku poda, i najzad, sama za sebe, ona će još jednom zapevati i zamreće na pola note. Na sličan način, ali sa klovnovskom senkom podražavanja, kao što je parodija uvek pratilac istinske poezije – ponašala se druga opevana igračka, koja se nalazila u drugoj sobi, takođe na visokoj polici. Bio je to klovn u atlasnim šalvarama, rukama oslonjen na dve bele grediće, i od slučajnog udarca počinjao je da se kreće

uz minijaturnu muziku
i smešan izgovor

zveckajući negde ispod svog podijuma, dok je uz jedva primetne udarce sve više i više dizao noge u belim čarapama i cipelama sa pomponima – i iznenada se sve prekidalo, nezgrapno je zamirao. Možda tako i moji stihovi... Ali istinitost poređenja i zaključaka ponekad se bolje sačuva sa ove strane reči.

Postepeno se od nagomilanih komadića slaže lik krajnje osetljivog dečaka, koji je živeo u veoma povoljnim uslovima. Naš pesnik se rodio dvanaestog jula 1900. godine na porodičnom imanju Godunovih-Čerdincevih: „Lješino”. Dečak je još pre polaska u školu iščitao veliki broj knjiga iz očeve biblioteke. U svojim zanimljivim beleškama taj i taj se seća kako se mali Feđa, sa sestrom starijom dve godine, oduševljavao dečjim pozorištem, čak su i sami pisali za svoje predstave... Ljubezni moj, to je laž. Uvek sam bio ravnodušan prema pozorištu; međutim, sećam se, imali smo neko kartonsko malo drvo i zupčasti dvorac sa prozorima od hartije boje maline, kroz koju se provideo Vereščaginov plamen kad se unutra palila sveća od koje je, uz našu pomoć, na kraju izgorela čitava građevina. O, Tanja i ja smo bili probirljivi kad su igračke bile u pitanju! Sa strane, od ravnodušnih darodavaca, često smo dobijali potpuno uboge stvari. Sve što je bilo pljosnata kartonska kutija sa crtežom na poklopcu, nagoveštavalo je nešto zlokobno. Takvom jednom poklopcu posvetio sam tri uslovne strofe, ali pesma nekako nije legla. Za okruglim stolom, uz svetlost lampe, porodica: dečak u nemogućoj matroskoj bluzi sa crvenom kravatom, devojčica u crvenim ušniranim čizmicama, oboje sa izrazom žudnje i zanosa nižu na slamčice raznobojne perle i prave od njih korpice, kaveze, kutije; sa ništa manjim zanosom u tom poslu učestvuju njihovi poluumni roditelji – otac

Vladimir Nabokov
DAR

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura
Blum

Korektura
Vesna Crepuljarević

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-327-6

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2020.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.161.1-31

821.161.1.09-31 Набоков В.

НАБОКОВ, Владимир Владимирович, 1899–1977

Dar / Vladimir Nabokov ; prevod s ruskog Lidija Subotin.
– 1. Dertino izd. – Beograd : Dereta, 2020 (Beograd :
Dereta). – 481 str. ; 21 cm. – (Biblioteka XX vek / [Dereta])

Prevod dela: Дар / Владимир Набоков. – Тираж 1.000. –
Белешка о piscу: str. 1. – Објашњења уз имена: str. 457–474.
– Str. 475–481: Pogovor / Lidija Subotin. – Napomene uz
tekst.

ISBN 978-86-6457-327-6

а) Набоков, Владимир (1899–1977) – „Дар”

COBISS.SR-ID 24718857